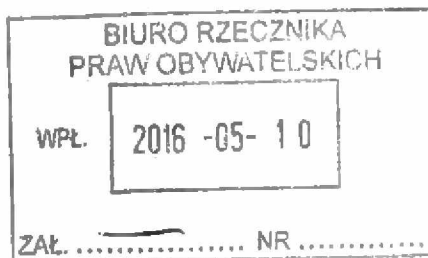

Warszawa, dnia 09.05.2016 r.

**Departament
Wykonania
Orzeczeń i Probacji**

DWOiP-I-072-13/16

Dot. IX.517.1483.2015.MK

**Pani
Ewa Dawidziuk
Dyrektor Zespołu
do spraw Wykonywania Kar
Biuro
Rzecznika Praw Obywatelskich**

Pracownia Pani Dyrektora

W odpowiedzi na pismo Pani Dyrektor z dnia 7 kwietnia 2016 roku, nr IX.517.1483.2015.MK, w przedmiocie prowadzonego postępowania wyjaśniającego w sprawie wniosku o odroczenie odbywania kary pozbawienia wolności, który żali się na niemożliwość mu udziału w posiedzeniu sądu apelacyjnego w przedmiocie przerwy w odbywaniu kary, Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji uprzejmie przedstawia następujące stanowisko.

Przedmiotem wystąpienia Biura Rzecznika Praw Obywatelskich jest zachodząca rozbieżność w zakresie interpretacji przepisów *Kodeksu karnego wykonawczego* regulujących prawo skazanego do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego w przedmiocie rozpoznania zażalenia na odmowę udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności. W sprawie będącej przedmiotem analizy sąd odwoławczy nie uwzględnił wniosku o doprowadzenie skazanego na posiedzenie w przedmiocie rozpoznania zażalenia na postanowienie dotyczące przerwy w odbywaniu kary i nie sprowadził na nie skazanego. Zgodnie

ze stanowiskiem sądu brak było okoliczności uzasadniających taką konieczność, a nadto w posiedzeniu wziął udział jego obrońca, co sąd uznał za wystarczające, podobnie jak możliwość złożenia przez skazanego swojego stanowiska na piśmie.

Na wstępie – w kontekście prezentowanego przez Sąd Apelacyjny stanowiska – poczynić należy jedną uwagę o charakterze ogólniejszym, odnoszącą się do udziału skazanego i jego obrońcy w posiedzeniach wykonawczych sądu I i II instancji. Nie wydaje się budzić wątpliwości zarówno doktrynalnych, jak i jurydycznych teza, iż w postępowaniu wykonawczym zagadnienie udziału obrońcy w posiedzeniu sądu, a także sprowadzenia skazanego na posiedzenie, uregulowane zostało wyczerpująco w art. 22 § 1 k.k.w. i w art. 23 § 1 k.k.w. - co w związku z treścią art. 1 § 2 k.k.w. oznacza ni mniej ni więcej tylko to, że kwestia ta jest uregulowana w postępowaniu wykonawczym odrębnie, eliminując możliwość stosowania przepisów *Kodeksu postępowania karnego*. Nie mają zatem w postępowaniu wykonawczym zastosowania przepisy art. 464 i art. 451 k.p.k.” (*vide: judykat SN z dnia 9 marca 2009 r., nr II KO 98/08, LEX nr 488716, Prok. i Pr. - wkł. 2009/10/30, Biul. PK 2009/4/14*).

Przechodząc następnie do meritum zagadnienia wskazać należy w pierwszej kolejności, iż prawo stron (skazanego) i innych osób do udziału w posiedzeniach sądu w przedmiocie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności uregulowane zostało wprost w art. 153a § 1 k.k.w. Przepis ten dodany został do *Kodeksu Karnego wykonawczego ustawą z dnia 16 września 2011 roku* (Dz. U. nr 240, poz. 1431), obowiązującą od dnia 1 stycznia 2012 roku. Już w tym miejscu wskazać należy, iż ranga podejmowanej przez sąd decyzji w przedmiocie udzielenia przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, odnoszącej się do sfery wolności człowieka, legła u podstaw dodania przez ustawodawcę przepisu, który jako jeden z niewielu w *Kodeksie karnym wykonawczym* reguluje prawo skazanego i jego obrońcy do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu.

Jednocześnie z treści art. 22 § 1 k.k.w., w brzmieniu nadanym również *ustawą z dnia 16 września 2011 roku* wynika, iż skazany i jego obrońca mają prawo wzięcia

udziału w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. Nadto uregulowano kwestię udziału w posiedzeniu sądu wyższej instancji wskazując, iż mają prawo wziąć w nim udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

Odnosząc się do przedmiotowego unormowania podkreślić należy, iż w świetle zarówno poglądów doktryny, jak i judykatury nie wydaje się także budzić wątpliwości, iż norma zawarta w art. 22 § 1 k.k.w. daje prawo udziału wskazanym podmiotom w posiedzeniu sądu, co z kolei rodzi nie tylko obowiązek zawiadomienia ich o terminie i celu posiedzenia, ale także kształtuje ich prawo do wzięcia udziału w posiedzeniu. O tym prawie – stosownie do art. 16 § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. – skazany musi być poinformowany. Jak słusznie też podkreśla Kazimierz Postulski w *Komentarzu do art. 22 Kodeksu karnego wykonawczego, LEX* (teza 10): „Jeżeli zatem skazany prawidłowo zawiadomiony o posiedzeniu wyrazi wolę wzięcia w nim udziału, a nie jest to możliwe z uwagi np. na pobyt w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, może zaistnieć potrzeba skorzystania z ewentualności, jakie daje art. 23 k.k.w. Nie wydaje się, aby możliwe było w takim przypadku rozpoznanie sprawy pod nieobecność skazanego”. Z tym stanowiskiem trudno się nie zgodzić. Co więcej, w tym kontekście, a także w odniesieniu do zapatrywań Sądu Apelacyjnego w Katowicach kilka uwag poświęcić należy dyspozycji art. 23 k.k.w. Otóż przepis ten w § 1 zawiera normę dającą uprawnienie sądowi do zarządzenia sprowadzenia skazanego na posiedzenie. Jednocześnie w przepisie tym wyrażona została zasada bezpośredniości, która może być realizowana poprzez zarządzenie sprowadzenia skazanego na posiedzenie sądu, bądź też przesłuchanie skazanego przez sąd wezwany, w którego okręgu skazany przebywa, jak i też poprzez odbycie posiedzenia w zakładzie karnym, w którym skazany przebywa.

Wprawdzie dostrzec należy, iż przepis art. 23 k.k.w. zawiera postanowienia o charakterze fakultatywnym, to jednak możliwości, jakie z niego wynikają muszą być brane przez sąd pod uwagę, szczególnie wówczas gdy skazany pozbawiony

wolności wyrazi wolę skorzystania z prawa wzięcia udziału w posiedzeniu, czemu daje wyraz w złożonym w tym przedmiocie wniosku. Nie wydaje się, aby dopuszczalne było w takim przypadku rozpoznanie sprawy pod nieobecność skazanego. Wymaga tego wspomniana uprzednio zasada bezpośredniości, ale także wskazują na to powody gwarancyjne - prawo do obrony (*vide: postanowienie SA w Rzeszowie z dnia 1 sierpnia 2013 r., II AKz 439/13, LEX nr 1362816, KZS 2013/12/55*).

Zauważyć należy dalej, iż wniosek skazanego o sprowadzenie na posiedzenie lub odbycie posiedzenia w zakładzie karnym, jeżeli nie zachodzą okoliczności pozwalające na pozostawienie go bez rozpoznania wymienione w art. 6 § 3 i art. 19 § 3 k.k.w., musi być przez sąd rozpoznany merytorycznie. Podstawą prawną rozstrzygnięcia sądu będzie w takim przypadku art. 23 k.k.w. Oznacza to, w związku z treścią art. 1 § 2 k.k.w., że nie mają zastosowania w postępowaniu wykonawczym przepisy art. 451 i 464 § 3 k.p.k. W takiej sytuacji skazany, który stawiał się na posiedzenie lub został na nie doprowadzony ma prawo – w imię wymienionych wyżej zasad – złożyć wyjaśnienia. Ma też prawo odmówić składania wyjaśnień lub odpowiedzi na poszczególne pytania. O prawie tym należy go pouczyć (art. 175 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.).

W kontekście uwag zaprezentowanych w piśmie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 stycznia 2016 roku, nr R.Sk.051-169/15, gdzie przedstawiono argumenty prawne, które miałyby uzasadniać tezę o uprawnionym odstąpieniu od sprowadzeniu skazanego na posiedzenie sądu wyższej instancji poruszyć należy jeszcze jedną kwestię. Odnieść się należy bowiem do tezy o charakterze porównawczym regulacji zawartych w *Kodeksie postępowania karnego* i *Kodeksie karnym wykonawczym* (chodzi o art. 451 k.p.k. i art. 464 k.p.k. oraz art. 23 k.k.w.). Jak już nadmieniono na wstępie w postępowaniu opartym na *Kodeksie karnym wykonawczym* zagadnienie udziału obrońcy w posiedzeniu sądu, a także sprowadzenia skazanego na posiedzenie, uregulowane zostało wyczerpująco, co w związku z treścią art. 1 § 2 k.k.w. oznacza, że kwestia ta jest

uregulowana w postępowaniu wykonawczym odrębnie. Eliminuje to możliwość stosowania przepisów *Kodeksu postępowania karnego*. Nie mają zatem w postępowaniu wykonawczym zastosowania przepisy art. 464 i art. 451 k.p.k. Jak się więc wydaje, odrębność obu regulacji, a także jednoznaczny i wyczerpujący charakter przyjętych w *Kodeksie karnym wykonawczym* unormowań zdają się przemawiać za brakiem podstaw do dokonywania porównań pomiędzy istniejącymi rozwiązaniami prawnymi w obu *Kodeksach* i w konsekwencji wyciągania dość daleko idących wniosków interpretacyjnych, co do uprawnień skazanych w *Kodeksie karnym wykonawczym*.

Reasumując przedstawione uwagi wydaje się, iż w sytuacji, w której skazany pozbawiony wolności złoży wniosek o sprowadzenie go na posiedzenie sądu odwoławczego w przedmiocie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, niezależnie od udziału w tym posiedzeniu obrońcy, zachodzić będzie – w świetle obowiązujących unormowań – okoliczność obligująca sąd do podjęcia decyzji zapewniającej skazanemu możliwość wzięcia udziału w tym posiedzeniu.

2 *Przybylski*

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Miroslaw Przybylski
sędzia

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11
Centrala tel. (22) 52 12 888

DWOP.1-042-13/16
Lp: 160506-00574

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	7016 -05- 10
ZAL.	..... NR

Jan
Ewa Jędrzejak

Dyrektor Departamentu do spraw Wykonawczych
Biura Pracownicze Praw Obywatelskich

Al. Sobieskiego 77
00-950 Warszawa